

Фредерик Бегбеде, „Френски роман”

Превод от френски Елица Захариева

Тъй както пролетният ден децата със живот дарява

И млади са през следващите летни дни,

Щом в зимата се потопят веднъж, те повече не стават

Каквито са били преди.

Пиер дьо Ронсар,

Ода, посветена на Антоан дьо Шастене, 1550.¹

На моето семейство

и на Присила дьо Лафоркад,

която е част от него.

Пролог

¹ Мой превод, Ronsard, P. Ode à Anthoine de Chasteigner, 1550.

По-стар съм от моя пралядо. Капитан Тибо дьо Шастене е бил 37-годишен, когато е паднал във Втората битка за Шампан² в 9 часът и 15 минути сутринта на 25 септември 1915 г. между долината на р. Сюип и края на Аргонската гора. Дълго време тормозих майка ми с въпроси, докато накрая ми разказа за това; героят на семейството е един безславен войник. Погребан е близо до замъка Пети-Бори в Дордон (при един мой чичо), но видях негова снимка, когато бях в близост до замъка Вогубер (при друг мой чичо): висок и слаб млад мъж със синя униформа и късо подстригана руса коса. В последното писмо, адресирано до прабаба ми, Тибо пише, че няма в себе си със секачи и не може да среже бодливата тел, за да си проправи път до вражеските позиции. Той описва равнинна варовикова местност, безспирен дъжд, превръщащ терена в тинесто блато, и споделя, че е получил заповед за нападение на следващата сутрин. Той знае, че ще умре; писмото му е нещо като „снъф филм“ – филм на ужасите, сниман без инсценировки. Призори изпълнил дълга си, запявайки химна на жирондинците: „Да умреш за родината е най-хубавата участ, най-достойният избор!“³ Сто шестдесет и първи пехотен полк бил посрещнат от стена от куршуми; както се очаквало, пралядо ми и останалите войници били разнищени от немските картечници и обгазени с хлор. Тоест може да се каже, че Тибо го е погубила йерархичната стълбица. Бил е висок, бил е красив, бил е млад и Франция му е наредила да умре за нея. Или по-точно – една догадка, която придава на съдбата му една особена актуалност – Франция му е дала нареждането да се самоубие. Подобно на японско камикадзе или на палестински терорист, този баща на четири деца се е пожертвал с пълно съзнание. Този последовател на кръстоносците е бил осъден да постъпи като Исус Христос – да даде живота си за другите.

Аз съм потомък на един доблестен рицар, разпнат на бодлива тел в Шампан.

² Шампан е историческа област в Североизточна [Франция](#), понастоящем на територията на регион [Шампан-Ардени](#); в Шампан са водени 3 големи битки по време на Първата световна война в периода 1915–1917 г. Бел. прев.

³ „Да умреш за родината“ или „Сърцето на жирондинците“, текст: Алфонс Варни, 1847 г. Песента е написана по случай представянето на театралната постановка „Рицарят на Мезон-Руж“ на Александър Дюма-баща и Огюст Маке. Бел. прев.

1. Прекършените крила

Когато ме задържаха, тъкмо бях научил, че брат ми е награден с титлата рицар на Почетния легион⁴. Полицаяте не ми закопчаха веднага белезниците зад гърба; направиха го чак след това, когато ме преместиха в болница Hôtel-Dieu, и на следващата вечер, докато ме отвеждаха в ареста в Ил дьо ла Сите⁵. Президентът на Републиката беше изпратил на брат ми трогателно писмо, в което го поздравява за приноса му към динамичното развитие на френската икономика: „Вие сте пример за капитализма, към който се стремим: капитализъм, състоящ се от предприемачи, а не от спекуланти.” На 28-ми януари 2008 г. в полицейския участък на VIII-и арондисман на Париж служители със сини униформи, пистолети и палки, закачени на коланите, ме събличаха чисто гол, за да ме претърсят, конфискуваха ми телефона, часовника, кредитната карта, парите, ключовете, личната карта и шофьорската книжка, колана и шала ми, вземаха ми проба от слюнката и ми снемаха пръстови отпечатащи, повдигаха ми топките, за да видят дали нямам нещо скрито в задника, заснемаха ме в анфас, профил и полупрофил с табела с антропометрични данни в ръцете, преди да ме отведат обратно в килия два на два със стени, покрити с графити, засъхнали кървища и сополи. В онзи момент все още не знаех, че след няколко дни ще присъствам на връчването на ордена на Почетния легион на брат ми в празничната зала на Елисейския дворец, която е малко по-широка от килията ми, и че ще наблюдавам през големите прозорци как листата на дъбовете в парка се поклащат на вятъра, сякаш ми дават знак и ме викат да изляза в президентските градини. Докато стоях излегнат на циментовата пейка около четири часът сутринта през тази злочеста нощ, положението ми се струваше съвсем просто: Господ имаше вяра в брат ми, но беше изоставил мен. Как е възможно две същества, които са били толкова близки в детството си, да имат толкова различни

⁴ Ордена на почетния легион (Ordre national de la Légion d'honneur) е френски национален орден (организация), учреден от [Наполеон Бонапарт](#) на [19 май 1802](#) г. Принадлежността към ордена е висш знак за отличие, почит и официално признание за особени военни или граждански заслуги във [Франция](#). Церемонията по присъединяването се оглавява от [президента на Френската република](#), който по длъжност е гротмайстор на ордена. Почетният легион е една от най-важните институции на френската държава и един от символите на френската република. Бел. прев.

⁵ Ил дьо ла Сите (Île de la Cité) е един от двата запазени острови на р. [Сена](#) в центъра на [Париж](#) в най-старата част на града. Бел. прев.

съдби? Бяха ме задържали за употреба на упойващи вещества насред улицата в компанията на един приятел. В съседната килия един джебчия удряше с юмрук по прозореца вяло, но достатъчно равномерно, че да попречи на всеки опит за сън на останалите задържани. При всяко положение сънят щеше да е немислим, понеже дори когато задържаните спираха да мучат, полицаите си подвикваха на висок глас в коридора, като че ли арестантите са глухи. Носеше се миризма на пот, на повръщано и на говеждо с моркови, притоплено в микровълновата. Времето минава твърде бавно, когато си без часовник и никой няма намерение да изключи бялото неонов осветление, премигващо на тавана. В краката ми един шизофреник, изпаднал в алкохолен делириум, стенеше, хъркаше и пърдеше право по посока на кирливия бетон. Въпреки че беше студено, аз се задушавях. Опитвах се да не мисля за нищо, но това е невъзможно: когато затвориш някого в картонена кутийка, той се тормози с размисления; напразно се опитва да прогони паниката; някои хора падат на колене и умоляват да ги пуснат или изпаднат в нервна криза, някои се опитват да сложат край на живота си или признават престъпления, които не са извършили. Всичко щях да дам в замяна на книга или приспивателно. Но понеже нямаше нито едното, нито другото, започнах да пиша тези редове без химикалка, наум, със затворени очи. Надявам се тази книга да ви помогне да избягате от реалността, така както го направих аз през онази нощ.

2. Край на блаженството

Не си спомням детството си. На когото и да го кажа, никой не ми вярва. Всички си спомнят моето минало; за какво да живея изобщо, ако не си спомням изживяното? У мен не остава нищо от мен самия; щом се замисля за живота си до 15-годишна възраст, сякаш се изправям пред черна дупка (в астрофизичния смисъл: „Масивен обект, чието гравитационно поле е толкова силно, че не може да бъде напуснато от никаква материя или радиация”). Дълго време бях убеден, че съм нормален, че и другите са засегнати от тази амнезия. Но щом ги питах: „Спомняш ли си детството си?”, хората ми разказваха купища истории. Срамувам се, че биографията ми е написана със симпатично мастило. Защо детството ми не е незаличимо? Чувствам се отхвърлен от света, защото за света има археологически данни, а за мен няма. Заличил съм следите си като престъпник, укрил се от закона. Щом спомена този недъг, родителите ми поглеждат с неодобрение,

семейството ми негодува, приятелите ми от детството се обиждат, а бившите ми приятелки се изкушават от идеята да представят фотографски доказателствени материали.

„Не си си изгубил паметта, Фредерик. Теб просто не те е грижа за нас!”

Хората се сърдят, когато имаш амнезия, близките ти гледат на теб като на негационист, като че ли загубата на паметта винаги е по желание. Не ви заблуждавам – тършувам из живота си като в празен куфар и нищо не откривам; пуст съм отвътре. Понякога чувам как хората си шушукат зад гърба ми: „Тоя човек нещо не мога да го разбера.” Съгласен съм. Как да разбереш какъв е някой, който не знае откъде идва? Както казва Жид във „Фалшификаторите”, аз съм „като наколните жилища: без основи и подпори”⁶. Земята под краката ми пропада, а аз се нося върху въздушна възглавница, сякаш съм бутилка, която плава в морето или една от движещите се скулптури на Калдер⁷. За да угодя на другите, се отказах от гръбначния си стълб, поисках да се слея с пейзажа – също като Зелиг, човекът хамелеон⁸. Да пренебрегнеш своята индивидуалност, да изгубиш паметта си, за да се харесаш на околните: за да ги привлечеш, да станеш такъв, какъвто те предпочитат. Това личностно разстройство е описано от психиатричната терминология като „липса на самосъзнание”. Аз съм една празна черупка, един живот без пълнеж. Казаха ми, че на стената на детската ми стая на улица Мосю-льо-Пренс имало окачен плакат на филма „Моето име е никой”. Явно съм се идентифицирал с героя.

Всички истории, които съм писал, са били за мъже без минало: героите в книгите ми са продукт на непосредствения момент, хванати в едно настояще без корени – прозрачни обитатели на свят, в който чувствата са краткотрайни като пеперуди и забравата предпазва от болката. Аз съм доказателството, че е възможно човек да пази само няколко откъслечни спомена от детството, повечето от които измислени или преиначени по-късно. Нашето общество насърчава този вид амнезия – бъдеще

⁶ Мой превод, Жид, А. Фалшификаторите, 1925. Бел. прев.

⁷ Александър Калдер ([22 юли 1898 г.](#) - [11 ноември 1976 г.](#)) е американски [скулптор](#) и [художник](#), прочул се със своите кинетични скулптури, които се задвижват от въздушните течения. Бел. прев.

⁸ „Зелиг” е псевдодокументален филм на Уди Алън; главният герой Ленард Зелиг се превръща в знаменитост през 20-те години на XX век благодарение на способността си да изглежда и да се държи по същия начин като хората, с които влиза в контакт. Бел. прев.

предварително време дори е на път да изчезне от граматиката. Недъгът ми скоро ще е банален; моят случай ще стане широко разпространен. Трябва да признаем обаче, че не е нормално да развиеш симптоми на болестта на Алцхаймер в разцвета на живота си.

Понякога от учтивост възстановявам спомени от детството си. „Ама как, Фредерик, не си ли спомняш?“ Любезно кимам: „Ами да, разбира се, събирах картички Panini, харесвах групата The Rubettes, да, сега се сещам.“ Съжалявам, че ще трябва да ви призная тук следното: никога нищо не се сещам; залъгвам самия себе си. Нямам представа къде съм бил в периода 1965–1980 г.; може би затова сега съм изгубен. Надявам се, че има някаква тайна, някакво незнано чародейство, че ще се намери магическа формула за излизане от този вътрешен лабиринт. Ако детството ми не е било кошмар, защо мозъкът ми отказва да събуди паметта ми?

3. Неволни реминисценции

Бил съм послушно дете, смирено съм придружавал майка си при всичките ѝ пътувания и съм имал постоянни препирни с по-големия си брат. Аз съм едно от онези безпроблемни деца. Понякога ме обзема едно опасение: може би нямам никакви спомени, защото няма нищо за помнене. Детството ми може да е било дълга поредица от безсъдържателни, отегчителни, скучни дни, монотонни като вълните на плажа. Ами ако всъщност си спомням всичко? Ако в първите дни на съществуването ми не е имало и едно значимо събитие? Детство, в което са ме предпазвали, обгрижвали и облагодетелствали, детство, лишено от неповторимост и отличителни белези – от какво бих могъл да се оплача? Избягването на бедите, на трагедиите, на загубата на близки и на злополуките е същински късмет при израстването на един човек. В такъв случай тази книга ще е едно изследване върху сивотата, върху празнотата, спелеологическо пътуване до недрата на типичната буржоазия, един очерк на френската тривиалност. Децата, които не създават грижи, са съвсем еднакви и може би не си струва да ги помниш. Възможно ли е да се облекат в думи всички периоди, през които е осъдено да премине едно малко момче, живеещо в Париж през 60-те и 70-те години? По-скоро бих искал да разкажа какво означава да си причината родителите ти да водят непрестанни дела за издръжка помежду си.

Единствената надежда, съпровождаща устрема ми към този скок в дълбокото, е че писането събужда паметта. Литературата носи спомен за онова, което сме забравили: да пишеш означава да четеш самия себе си. Писането съживява спомена; пишейки, ние сякаш правим ексхумация на мъртвец. Всеки писател е един „ловец на духове”, човек, който преследва фантоми. Феноменът на неволните реминисценции е забелязан при няколко известни романисти. Почеркът притежава свръхестествени сили. Човек може да започне да пише книга, сякаш му диктува някой магьосник или шаман. Авторът на една автобиография се намира на кръстопът между психоанализата на Зигмунд Фройд и астрологията на Мадам Солей. В статията от 1969 г. „За какво служи почеркът?” Ролан Барт казва, че „почеркът (...) е плод на едно занимание, подбудите за което са недоловими”⁹. Дали това занимание не е внезапното завръщане към забравеното минало? Също както Пруст с неговата мадлена и неговата соната, с неравните павета в двора на хотела на Германт, които го издигат до „тихите висини на спомена”¹⁰? Аха, не ме гледайте накриво, ако обичате. По-добре да ви дам друг пример, също толкова добре познат, но по-пресен. През 1975 г. Жорж Перек започва творбата си “W или спомен от детството” с изречението: „Не си спомням детството си.”¹¹ Цялата книга парадира с това. Нещо мистериозно се случва, когато затвориш очи, за да си припомниш миналото: паметта е като чашките със саке, които се сервират в някои китайски ресторанти, с голо момиче, което при всяка глътка виждаш на дъното, но изчезва веднага, шом пресушиш съдържанието. Виждам го, вглеждам се в него, но когато се приближа, се изплъзва, изпарява се: такава е моето изгубено детство. Моля се тук да се случи чудо и, подобно на снимка, направена с Polaroid, миналото ми малко по малко да се проясни в тази книга. Ако позволите да цитирам самия себе си – а и да се опитваш да избегнаш егоцентризма в една автобиографична творба би било едновременно абсурдно и превзето – вече съм наблюдавал този интересен феномен. Докато пишех “Windows on the world” през 2002 г., изведнъж от нищото ми изникна една сцена: в едно студено зимно утро през 1978 г. излизам от апартамента на майка ми и вървя по тротоара към училище с военната си раница на гърба, като се старая да не стъпвам върху фугите между плочките, запълнени с цимент. От устата ми излиза пара, умирам от скука и едва

⁹ Мой превод, Barthes, R. Dix raisons d'écrire.–Il Corriere della sera, 29.05.1969. Бел.прев.

¹⁰ Мой превод, Proust, M. A la recherche du temps perdu: Le temps retrouvé. Paris : Éditions Gallimard, 1993. Бел.прев.

¹¹ Мой превод, Percec, G. W ou le souvenir d'enfance. Paris: Denoël, 1975. Бел.прев.

се съдържам да не се хвърля под автобус номер 84. Главата приключваше с изречението: „Останах завинаги в това утро.” А на следващата година в последната страница на „Романтичният егоист” си припомням миризмата на кожа в английските возила на баща ми, която ме изпълваше с отвращение като дете. Четири години по-късно, докато пишех „Помощ, прощавайте”, блажено си припомних една съботна вечер в мезонета на баща ми, когато няколко скандинавски манекенки се очароваха от моите домашни пантофи и изчервяването ми, докато слушаха двойния оранжев албум на Стиви Уондър. Тогава приписах тези спомени на измислени персонажи (Оскар и Октав), но никога не повярвах, че са измислени. Опитвах се да говоря за детството си, без всъщност да се преставам да го направя.

След развода на родителите ми животът ми се раздели на две. От едната страна – унилоостта на майка ми, от другата – хедонизмът на баща ми. Понякога ситуацията се обръщаше наопаки: колкото по-приповдигнато изглеждаше майка ми, толкова повече се смълчаваше баща ми. Такива бяха настроенията на родителите ми – през детството ми се меняха на принципа на пясъчен часовник. Този образ ме навежда и на мисълта за плаващи пясъци. Налагаше се да пускам корени в нестабилна почва. За да е доволен единият от родителите ми, за предпочитане беше другият да не е. Битката не се водеше съзнателно, напротив – не е имало и най-малкият външен признак за вражда между тях, но този неумолим ход на махалото ставаше все по-комичен с времето.

4. Гласни, съгласни

Късните часове на 28-ми януари 2008 г. бяха започнали добре: вечерята беше обилно полята с вино, проведе се обичайната обиколка на отбрани барове, консумираха се разноцветни шотове с водка и анасонов, кокосов и ягодов ликьор, с мента и кюрасо; погълнати на екс, тези черни, бели, червени, зелени, сини чашки по цвят напомнях на гласните на Рембо. Тананиках си “Where is my mind” на Pixies, докато карах скутера си. Бях предрешен като гимназист, обут с високи боти от еленска кожа, със среднодълга чорлава коса и прикрил възрастта си с брадата и черния си шлифер. Практикувам тези вечерни забежки от над двадесет години, това е любимият ми спорт – спортът на

възрастните, които отказват да пораснат. Не е лесно да си дете, затворено в тялото на възрастен, страдащ от амнезия.

В „Содом и Гомор” маркиз дьо Вогубер искаше да изглежда „млад, мъжествен и обаятелен, така че дори не смееше да погледне в огледалото и да види как се стъпяват бръчките по това лице, което се бе надявал да остане все така очарователно”¹². Както виждате, проблемът не е от вчера. Пруст дори е използвал името на замъка на прадядо ми Тибо. Едно леко опиянение започваше да обгръща реалността, да отпуска юздите ми и да придава на детинщините ми по-приемлив вид. От месец насам пушенето в дискотеките беше забранено с нов републикански закон и на тротоара на улица Марсо се беше струпала голяма тълпа. Макар и непушач, аз бях солидарен с красивите момичета с елегантни лачени обувчици, които се привеждаха към подаденото огънче. За един кратък миг лицата им се осветяваха като в картините на Жорж дьо Ла Тур. В едната си ръка държах чаша, а с другата се подпирах на раменете на другарите си. Целувах ръката на една сервитьорка, която чакаше да й дадат роля в пълнометражен филм, дърпах за косата главния редактор на едно списание, което никой не чете. Едно поколение, страдащо от безсъние, се обединяваше в понеделник вечерта, за да се бори със студа, самотата и кризата, която вече се очертаваше на хоризонта – да знаете само колко причини се намират винаги, за да се натряскаш. Между нас имаше също и един актьор, участващ в авторски филми, няколко безработни, няколко бели и чернокожи охранители на заведения, един позастарял певец и един писател, чийто първи роман бях издал. Никой не се възпротиви, когато писателят извади бяло пакетче, за да изсипе малко пращец на капака на един черен Крайслер, който блестеше в пряката отстрани. Престъпването на закона ни забавляваше; живеехме в периода на Сухия режим и беше настъпило време да проявим неподчинение като Бодлер и Теофил Готие, като Елис и Макинърни, или като Нимие, който отиде да освободи Блонден от комисариата, предрешен като личен шофьор на някоя важна клечка. Грижливо раздробявах бели кристалчета с помощта на златната си кредитна карта, докато моят другар писателят се оплакваше, че някаква негова любовница била още по-ревнива от жена му, а той смяташе това (и не се съмнявайте, че аз кимах в знак на съгласие) за неппростима проява на лош вкус. Изведнъж светлините от един буркан ме накараха да вдигна очи. Пред нас

¹² Мой превод, Proust, M. *A la recherche du temps perdu: Sodome et Gomorrhe* Paris : Éditions Gallimard, 1993.

спря двуцветна кола. На вратата бяха изписани чудновати сини букви на фона на червен правоъгълник. Буквата „П”. Съгласна. Буквата „О”. Гласна. Буквата „Л”. Съгласна. Буквата „И”. Гласна. Сетих се за онази телевизионна игра – „Числа и букви”. Буквата „Ц”. По дяволите! Буквата „И”. Буквата „Я”. Тези разпиляни букви със сигурност носеха скрит смисъл. Някой се опитваше да ни предупреди, но за какво? Една сирена нададе вой, синята светлина се въртеше като на дансинг. Побягнахме, подобно на зайци. Зайци с вталени горни дрехи. Зайци, обути с боти с равни подметки. Зайци, които не знаеха, че на 28-ми януари 2008 г. стартира хайка в VIII-ми арондисман. Единият от двата заека дори беше забравил на капака на колата кредитната си карта, отгоре на която беше гравирано името му, а другият не се бе сетил да изхвърли незаконните пакетчета, скрити в джобовете му. Този ден сложи край на безконечното ми детство.

5. Фрагменти от ареста

Теб търсих през цялото това време

Из тези бумтящи подземия и по тези дансинги, на които не танцувах,

Сред гора от хора,

Под светлинните мостове и чаршафите от кожа, в края на лакираните крака, които разпалваха огън в леглата,

Зад тези нищо необещаващи погледи,

В задните дворове на разни съборетини, отвъд частните танцьорки и пияните бармани,

Между зелените кофи за смет и сребристите кабриолети,

Търсех те сред падналите звезди и аромата на виолетки,

В измръзналите ръце и алкохолните целувки, под клатеци се стълби,

Качил се нависоко с осветени асансьори,

В смътните радости и уловените възможности, и в ръцете, стискани твърде силно,

И по принуда трябваше да спра да те търся

Под черния свод

И на белите кораби,

В кадифените извивки и притихналите хотели,

В бледолилавите утрини и небесата от слонова кост, сред мочурливите зори,

Мое изгубено детство.

Полицаяте искаха да проверят самоличността ми; не възразих, самият аз имах нужда от това. „Да ме познава някой? Кой съм аз?“¹³ пита Крал Лир в едноименната пиеса на Шекспир.

През цялата нощ не съм мигнал. Нямам представа дали е насъпил ден: моето небе представлява бяла неонов лампа, която припуква. Затворен съм в осветена кутия. Живея в един кафез на вечността, далеч от пространството и времето.

От цяла Франция една арестантска килия се оказва мястото, което побира най-много болка на площ от най-малко квадратни метри.

Спомените от младостта ми са недостижими.

Трябва да дълбая навътре в себе си, както затворникът Майкъл Скофийлд копае тунел, за да избяга от килията си в „Бягство от затвора“. Да достигна до спомените си, сякаш руша стена.

Но как да намеря спасение в спомените си, щом нямам такива?

Детството ми не е нито изгубеният рай, нито резултат от фамилна обремененост. Представям си го по-скоро като един протяжен период на послушание. Хората имат склонността да идеализират ранните си години, но в началото всяко дете е просто един

¹³ Превод на Валери Петров, Шекспир, У. Крал Лир. – В: Уилям Шекспир. Избрани трагедии. София: Народна култура, 1983, с.516.

вързоп, който хранят, пренасят и приспиват. В замяна на прехраната и подслона вързопът започва да се съобразява с установения вътрешен ред.

Тези, които изпитват носталгия по детството си, всъщност тъгуват за времето, в което някой се е грижил за тях.

Полицейският участък в края на краищата всъщност е като забавачка: събличат те, дават ти да ядеш, наглеждат те, не те пускат навън. Неслучайно първата ми нощ в ареста ме отведе толкова назад в миналото.

Вече не съществуват възрастни, има само деца от всички възрасти. Да пиша книга за детството си означава всъщност да говоря за себе си в сегашно време. И Питър Пан страда от амнезия.

Интересно защо се казва, че някой се е „спасил”, когато излезе. Не е ли възможно да се спаси, като остане?

Имам солен вкус в устата, както когато глътнех морска вода в Сениц.

6. Гетари, 1972 г.

От цялото ми детство се е запазила само една картина: плажът в Сениц, Гетари; на хоризонта се загатва Испания – очертава се като син мираж, обгърнат от светлина; годината трябва да е 1972-ра, преди построяването на вонящата пречиствателна станция, и преди ресторантът и паркингът да препречат пътя към морето. Пред мен изникват слабичък малчуган и строен старик, застанали един до друг на плажа. Дядото е много по-пъргав, почернял и в добра форма в сравнение с внука си, който е болнав и мъртвешки блед. Белокосият мъж прави „жабки” в морската вода с плоски камъчета. Момченцето носи оранжев бански костюм и хавлиена кърпа с избродиран тритон; от носа му тече кръв – от дясната му ноздра стърчи памуче. Граф Пиер дьо Шастене дьо ла Рошпозе прилича на актьора Жан-Пиер Омон. Той се провиква:

- Знаеш ли, Фредерик, тук съм виждал китове, сини делфини и дори една косатка.

- А какво е косатка?
- Прилича на кит, черна е и е хищна, с остри зъби, като остриета на бръснач.
- Ама...
- Бъди спокоен, това чудовище не може да се доближи до брега, прекалено е голямо, тук, на скалите, си в безопасност.

Обзет от съмнение, аз реших от този ден нататък да не стъпвам повече във водата. Дядо ми ме учеше да ловя скариди с кепче и ясно си спомням защо по-големият ми брат не беше с нас. Навремето някакъв прочут лекар беше казал на майка ми, че вероятно имам левкемия. На 7-годишна възраст ме пратиха на лечебен отдиш, като в рехабилитационен център. Трябваше да си възвърна силите на морския бряг и да лекувам тромбите си, вдишвайки йодни изпарения. В Патракенея, на баски това значи „къщата на Патрик”, на моя дядо, на края на леглото в моята влажна стая беше поставен един зелен каучуков термофор, от който се чуваше плискане всеки път, когато мръднеш, и който често напомняше за присъствието си, като ме пареше по краката.

Мозъкът изкривява представата за детството, правейки го по-хубаво или по-лошо, но винаги по-вълнуващо, отколкото е било в действителност. Гетари през 1972 г. е като частица възвърната ДНК; подобно на тази жена в бяла лаборантска престилка, експерт криминолог от полицията на VIII-ми арондисман на Париж, която остърга бузите ми с балсова шпатула, за да вземе проба от слюнката в устната ми кухня, аз също трябваше да успея да направя пълна възстановка с помощта на някой косъм, намерен на този плаж. За жалост аз не съм такъв специалист: затворил очи в измацаната си килия, не си припомням нищо друго, освен скалите, които дращят стъпалата ми, тътена на Атлантическия океан, предвестник на прилива, пясъка, залепнал по пръстите на краката ми, и гордостта, която изпитвам, че дядо ми ми е поверил кофата със скаридите, шаващи в морската вода. Няколко възрастни дами на плажа си слагат цветните плувни шапки. По време на отлива скалите образуват малки басейни, в които са затворени ракообразните. „Виж, Фредерик, трябва да ровичкаш из зъберите. Давай, сега си ти.” Докато ми подаваше кепчето, моят белокош дядо с розови ретро еспадрили “García” ми показва какво е зъбер; той залагаше мрежата под водата, сред острите върхове на скалите, и хващаше бедните животинки, които стремително пъплека заднишком към нея. Аз също си пробвах късмета, но улових само няколко

заблудени рака пустинника. Няма значение: бяхме само двамата с деденцето и се чувствах не по-малко герой от него. На връщане обратно нагоре от Сениц той береше черници от дърветата встрани от пътя. За малкия гражданин, хванал дядо си за ръката, беше удивително да открие, че природата е нещо като огромно заведение на самообслужване: океанът и дърветата изобилстваха от дарове и трябваше само да се протегна, за да ги взема. До този момент бях виждал храна да „изниква” само от пазарски колички и хладилници. Чувствах се сякаш съм в Райските градини и отвсякъде ме заобикалят плодове.

- Някой ден ще идем във Вогуберската гора да берем гъби изпод сухите листа.

Така и не го направихме

Небето неше необичайно синьо: в този единствен ден времето в Гетари беше хубаво и къщите сякаш бяха осезаемо по-бели, като в рекламите за почистващи препарати. Но дали небето не е било все пак облачно, дали не се опитвам да разкрася картинката, или може би просто ми се иска слънцето да осветява единствения ми детски спомен?

7. Природният ад

Когато полицаите ни спипаха, на улица Марсо се бяхме събрали десетина купонджии и пушехме, скупчени около лъскавия преден капак на една черна кола, набразден от успоредни бели линейки. Бяхме по-скоро като „Измамниците” на Марсел Карне¹⁴, отколкото като хлапетата наркоманчета на Лари Кларк¹⁵. Веднага щом чухме сирената, се разбягахме в различни посоки. Служителите на реда успяха да хванат само двама престъпници, както дядо ми ловеше скаридите, претърсвайки зъберите – в случая благодарение на решетката на входа на метростанция Алма-Марсо, която се оказа спусната в този късен час. По време на ареста моят приятел, да го наречем Поета,

¹⁴ „Измамниците” (“Les tricheurs”, 1958 г.), реж. Марсел Карне – френски филм за живота на няколко младежи в университета, чиито бохемски начин на живот и желание да спечелят пари чрез незаконни методи ги довеждат до трагичен край. Бел. прев.

¹⁵ „Хлапета” (“Kids”, 1995 г.), реж. Лари Кларк – американски филм, разказващ за безотговорното отношение към секса на група тийнейджъри, които злоупотребяват с алкохола и дрогата. Бел. прев.

възропта шумно: „Животът е един кошмар!” Смутената физиономия на Полицая, застанал пред Поета, ще ме размива, докато съм жив. Двама пазители на реда ни повдигнаха до нивото на спорния от законова гледна точка капак; спомням си, че ми допадна това нощно упражнение по левитиране. Разговорът звучеше като спогодба между Поезията и Обществения ред.

Полицаят:

- Какво ви прихваща – да правите такива работи върху кола?

Поетът:

- Животът е КОШМАР!

Аз:

- Аз съм потомък на мъж, разпнат на бодливата тел на Шампан!

Полицаят:

- Хайде, последвайте ме, ще продължите разказа си в СЗИСП-8.

Аз:

- Какво е СЗИСП-8?

Друг полицай:

- Служба за задържане, издирване и съдебни разследвания на VIII-ми арондисман.

Поетът:

- „Докато човекът върви напред в живота си, романът, който го е заслепявал в младос-с-стта му, вълшебните приказки, които са го пленявали в детс-ството му, повяхват и помръкват от само с-с-себе си...”¹⁶ (???)

Аз (отсечено и едновременно с това самодоволно):

- Тези думи не са негови. Чели ли сте „Изкуственият рай”, капитане мой? Знаете ли, че изкуственият рай ни избавя от природния ад?

¹⁶ Мой превод, Бодлер, Ш. „Изкуственият рай”, 2010. Бел. прев.

Полицаят (по радиостанцията):

- Шефе, на местопрестъпление сме.

Друг полицаи:

- Не сте наред да вършите това насред улицата. Заврете се в някой кенеф като всички останали! Така само си го просите!

Аз (бършейки с шала си прашеца от капака на колата):

- Ние не сме като другите, г-н началник. Ние сме ПИС-С-САТЕЛИ! ЯСНО ЛИ Е?

Полицаят (сграбчвайки рязко ръката ми):

- Старши, задържаният субект се опита да заличи вещественото доказателство!

Аз:

- Опа-а, внимателно, г-н служител, няма нужда да ми чупите ръката. По ми харесваше, когато ме носехте.

Поетът (отмътайки енергично главата си назад, явно за да изрази човешкото си достойнство и горделивостта на един неразбран артист):

- Свободата е недос-с-с-стижима...

Полицаят:

- Този няма ли да си затвори устата?

Поетът (сигурен в своята убедителност, произнасяйки твърде отчетливо, сричка по сричка, с вдигнат пръст, като клошар, който си говори сам в метрото):

- Властта се нуждае от хора на из-з-кус-ството, които да й каз-з-ват ис-с-стината.

Полицаят:

- На глупак ли се опитвате да ме правите?

Поетът:

- Не, няма нужда да се опитвам.

Старшият:

- Хо-хо-хо, заслужихте си ареста! Хайде, по-живо ги закопчавайте!

Аз:

- Ама... Брат ми има орден на Почетния легион!

Качиха ни в двуцветната кола, която кукаше като кукувица.

Не знам защо, но веднага се сетих за филма „Полицаят от Сен Тропе“ (1964 г.) и сцената, в която Луи дьо Фюнес и Мишел Галабрю тичат яростно след група нудисти на плажа. Гледахме го всяко лято в Гетари, цялото семейство се събираше в хола, където миришеше на запалени дърва, лакиран паркет и на изстудения Johnie Walker. Другото, за което се сещам, е комиксът „Тарикатите ни държат в напрежение“ на Пело (1963), но не мога да разпределя ролите на Гуляйджията и на Бързака¹⁷.

Вече бях пребивавал за кратко зад решетките по време на Парижкия салон на книгата през март 2004 г. Бях се опитал да доближа Президента Ширак, за да му предложи тениска с лика на Гао Ксингжиян. Страната почетен гост на Салона беше Китай, но носителят на Нобеловата награда за литература от 2000 г. – прокуден китайски дисидент, станал натурализиран французин, беше мистериозно „забравен“ на ръководството. Ето къде бях вдигнат по същия начин във въздуха от няколко мускулести ръце; освен това тъкмо тогава се бях запознал със същото това усещане, приличащо по-скоро на реене в небесата. Трябва да призная, че бях извадил късмет: един от мъжете, които ме носеха, получи укротяващо съобщение по уоки-токито.

- Не го бийте, известен е.

¹⁷ „Тарикатите“ („Les Pieds Nickelés“) – френска поредица комикси, стартирала през 1908 г. ; разказваща приключенията на тримата герои – група безделници и дребни мошеници: Гуляйджията (Ribouldingue), Бързака (Filochard) и Симпатягата (Croquignol). Рене Пело е един от многото автори, които през годините са се захващали с продължаването на популярната поредица. Бел. прев.

В онзи ден бях благословил името си. След час бях освободен, а на следващия ден временното ми задържане красеше първата страница на “Le Monde”¹⁸. Един час, прекаран в затворнически микробус, задето имам вид на неустрашим защитник на човешките права, си е доста ясна връзка между физическата болка и медийното признание. Този път обаче щяха да ме затворят за малко по-дълго по безспорно не толкова хуманистични причини.

8. Първи любовни разочарования

Защо Гетари? Защо единственият ми спомен от детството ме отвежда винаги в това червеникаво-бяло привидение на Страната на баските, където вятърът издува чаршафите, опънати на просторите, сякаш са платна на неподвижен кораб? Често си казвам: *там трябваше да живея. Щях да съм друг човек; ако бях израснал там, всичко щеше да е различно.* Щом затворя очи, морето на Гетари започва да танцува под клепачите ми, и се чувствам както се чувствах навремето, когато отворех сините капаци на къщата. Поглеждам през този прозорец и ето, че се потапям в миналото, и отново ни виждам.

Една сиамска котка се измъква през вратата на гаража. Тримата с брат ми Шарл и леля ми Делфин, която е на нашата възраст (тя е най-малката сестра на майка ми) слизаме към плажа, за да хапнем медена питка с масло, увита във фолио. Под мишница носим плажни кърпи, навити на руло. По пътя сърцето ми забива по-силно, когато доближаваме железопътната линия, от страх да не стане инцидент с влака, какъвто е претърпял баща ми на същата възраст през 1947 г. Той държал една лодка, която се заклешила във влака от Сан Себастьян; влачил се окървавен по чакъла, тътрил се по хълбок по железопътната линия, с пукнат череп и счупен таз. След този случай една табела на това място предупреждава пешеходците: „Внимание, зад влака може да идва друг влак.” Другата причина сърцето ми да бие учестено, е че се надявам да срещнем дъщерите на пазача на бариерата. Изабел и Мишел Мирай бяха със златиста кожа, зелени очи и съвършени усмивки и носеха джинсови сукманчета до над коленете. Дядо ми не искаше да дружим с тях, но какво да направя, че най-красивите момичета на

¹⁸ “Le Monde” – най-популярният френски всекидневник. Бел. прев.

света са в социална немилост, сигурно Господ се опитва да възцари някакво подобие на правда на земята. Както и да е, те имаха очи само за Шарл, който обаче не ги забелязваше. Лицата им светваха, когато той минаваше: „А, ето го русият парижанин!”, а Делфин гордо ги питаше: „Помните ли племенника ми?”; той вървеше пред мен надолу по склона към морето – златен принц с мастиленосини очи, едно толкова съвършено момче, облечено в бяло поло и бермуди Lacoste, което се спускаше към плажа на забавен каданс с полистиреновия си бодиборд под мишница сред лехите с цъфнали хортензии... А после усмивките им изчезваха, като ме видеха да подтичвам отзад – разчорлен скелет с некоординирани крайници, хилав смешник с изпочупени предни зъби вследствие на бой с топчета за игра, с колене, набраздени от рани, хванали морави корички, с обелен от слънцето нос и с последната джаджа на „Пиф”¹⁹ в ръка. Появата ми дори не им действаше отблъскващо, просто погледите им започваха да блуждаят в друга посока, докато Делфин ме представяше: „Ами... А това е Фредерик, по-малкият брат.” Изчервявах се чак до върха на щръкналите си уши, подаващи се изпод русите ми пирги, не успявах дори да продумам, бях скован от смущение.

През цялото си детство водех борба с изчервяването. Някой се обръщаше към мен ли? Алени петна избиваха по бузите ми. Може би някое момиче ме поглеждаше? Скулите ми мигом се обагряха в тъмночервено. Ами ако някой учител ми зададеше въпрос в клас? Цялото ми лице пламваше. Постепенно си бях изработил техники за скриване на червнината: оправях си връзката на обувката, внезапно се обръщах, сякаш зад мен има нещо изключително, привличащо вниманието, тръгвах си тичешком, криех лицето си с коса, придръпвах нагоре пуловера си.

Сестрите Мирай си люшкаха краката, седнали на слънце на белия дувар отстрани на железопътните релси в една пауза между летните дъждове, докато аз си завръзвах връзките и вдишвах аромата на влажната пръст. Те обаче изобщо не ми обръщаха внимание: мислех си че, съм се изчервил, а всъщност бях станал прозрачен. И досега побеснявам, като се сетя колко тъжен, самотен и неразбран съм се чувствал заради тази моя незабележимост! Изгризвах си ноктите, разяждан от ужасни комплекси заради острата си брада, слонските си уши и мършавото си тяло, които бяха обект на подигравки в училище. Животът е низ от несгоди, истина е: в този ден имах да дам

¹⁹„Пиф джаджа” (“Pif Gadget”) е френски комикс, своеобразно продължение на популярната поредица „Пиф и Еркюл”. Поредицата „Пиф джаджа” става известна, защото с всеки брой предлага и играчка – „джаджа”. Бел. прев.

повече любов от всякога, но дъщерите на пазача не я желаеха, а брат ми нищо не можеше да направи за това, че е по-красив от мен. Изабел му показваше някаква синина на бедрото си: „Гледай, вчера паднах от колелото, виждаш ли? Ето, пипни с пръст, ох, не натискай силно, че ме боли...”, а Мишел се опитваше да очарова Шарл, като се накланяше назад, отмятайки дългите си черни коси, и притваряйки очи, както правят онези кукли, когато ги сложиш да легнат, а после отварят очи, щом ги поставиш седнали. О, прекрасни мои, само ако знаехте колко сте му безразлични! Шарл си мислеше за играта на монополи, която щеше да продължи тази вечер, за ипотекрианите си имоти на улица Пе и авеню Фош, на 9-годишна възраст той вече живееше същия живот, какъвто и днес, с целия свят в краката си, един свят, подчинен на неговите завоевателски стремежи, и в този безупречен живот нямаше място за вас. Разбирам вашето възхищение (човек винаги се стреми към недостижимото), защото и аз се възхищавах не по-малко от вас на своя голям брат победител, толкова се гордеех с него, че ако се наложеше, щях да го последвам и накрай света, „о, братко мой, по-скъп от светлината на деня”²⁰, и затова не ви се сърдя, а напротив, благодарен съм ви: ако ме бяхте харесали просто така, щях ли да започна да пиша?

Този спомен се появи ненадейно: достатъчно е да влезеш в затвора, за да изплува детството ти на повърхността. Може би това, което мислех за амнезия, е било свободата.

9. Френски роман

Бабите и дядовците ми, и четиримата, са починали, преди да проявя интерес към живота им. Децата приемат вечността за общовалидна, но родителите на техните родители си отиват, без да им оставят време да зададат всички въпроси. И когато на свой ред станат родители, децата искат да разберат откъде произхождат, ала надгробните плочи вече не дават отговори.

В периода между двете световни войни любовта си възвърнала правомощията; създали се нови семейства и аз съм далечен резултат от това.

²⁰ Мой превод, Corneille, P. Rodogune, 1644.

През 1929 г. синът на един лекар от град По, отрязал доста крака във Вердюн²¹, се озовал на рецитал в Американската консерватория във Фонтенбло – там той изпълнявал военната си служба. Една овдовяла певица (родена в Далтън, Джорджия) на име Нели Харбен Найт изпълнявала песни на Шуберт, арии от „Сватбата на Фигаро” и прочутото произведение на Пучини “O mio babbino caro”, облечена в дълга бяла дантелена рокля, или поне така ми се иска. В броя на “New York Times” от 23 октомври 1898 г. намерих снимка, на която Нели носи такава рокля, и статия, която пояснява: “her voice is clear, sympathetic soprano of extended range and agreeable quality”. Тази моя прабаба с „чист сопранов глас с богат диапазон и приятен тембър” пътувала заедно с дъщеря си Грейс, която определено заслужавала името си. Тя била висока и русокоса, със сини очи, сведени към клавишите на своето пиано, като героиня от роман на Хенри Джеймс. Била дъщеря на полковник от армията на Британска Индия, починал от испанския грип през 1921 г.: Морден Картю-Йорстън се венчал за Нели в Бомбай, след като участвал във войната срещу зулусите в Южна Африка, после служил редом с Лорд Кичънър в Судан, след това ръководил новозеландския полк Пуна-Хорс в Бурските войни, в чиито редици се сражавал и Уинстън Чърчил. Редникът от По успял да привлече погледа на това сираче с толкова увлекателно родословно дърво, а после и да държи ръката ѝ, докато танцува с нея няколко пъти валс, фокстрот и буен чарлстон. Открили, че имат еднакво чувство за хумор и споделят една и съща страст към Изкуството – майката на младия беарнезец – Жан Дево, била художничка (тъкмо тя нарисувала портрета на Мари Туле, съпруга на поета, в Гетари), една професия, не по-малко екзотична от това да бъдеш оперна певица. Младежът, идващ от югозападните части на страната, изведнъж станал редовен посетител на музикалните вечери в Американската консерватория. И така, Шарл Бегбеде и Грейс Картю-Йорстън се виждали през всеки негов отпуск; той скрил истинската си възраст: бил роден през 1902 г. и като човек, надхвършил 26 г., вече отдавна трябвало да е женен. Но Шарл обичал поезията, музиката и шампанското. Престижът, който се излъчвал от униформата му (все пак Грейс била дъщеря на военен), свършил останалата работа. Младата Грейс не отпътувала обратно за Ню Йорк. Двамата се венчали на 28-ми април 1931 г. в кметството на XVI-ти арондисман. Сдобили се с двама сина и две дъщери. По-малкият син е баща ми, роден през 1938 г. Младият Шарл наследил след смъртта на своя баща

²¹ Вердюн - град в североизточна Франция; през 1916 г. се провеждала битката между армиите на [Франция](#) и [Германия](#) за [Вердюнския](#) укрепен район, която е едно от най-продължителните и кръвопролитни сражения през Първата световна война. Бел. прев.

едно лечебно заведение в По – „Пиренейския санаториум”. Осемдесет хектара имот (гори със смолисти дървета, поляни, градини), разположен в най-високата част на Журансонските хълмове, на 335 м надморска височина. Там, също както във „Вълшебната планина”²², заможни пациенти на санаториума, облечени в смокинги, съзерцавали удивителните залези над централната верига на Пиренеите, а на север се наслаждавали на панорамна гледка към град По и долината на Гав. Трудно било да се устои на притегателната сила на боровите гори и високите дъбове, сред които децата можели да подскачат на воля, преди да бъдат заточени в пансион – навремето родителите не отглеждали сами децата си, а както се разбира по-късно, и сега положението не е по-различно. Шарл Бегбеде без колебания напуснал поста на помощник в кантората на някакъв нотариус и завел баба ми да диша живителния въздух в Беарн, където можела да хока прислугата до насита и да завързва връзки с местната британска общност. Дядо ми вложил парите на жена си и на майка си в бащиното предприятие и го изкарал на печалба. Съвсем скоро семейството ни притежавало десетина санаториума в областта, преименувани на „Беарнезки лечебни заведения”, а баба ми и дядо ми закупули една страхотна къщичка в По, построена в английски селски стил – Вила Навара, където отседали Пол-Жан Туле, Франсис Жам и Пол Валери²³ (семеиното предание разказва, че авторът на цикъла разкази „Господин Тест” пишел кореспонденцията си в ранни зори; а икономът Октав роптаел, че трябва да става рано, за да носи на Валери кана с кафе в 4 сутринта). Шарл Бегбеде бил ревностен католик и роялист, на външен вид приличал на Пол Моран²⁴, четял редовно „Аксион Франсез”²⁵, но това не му попречило да бъде избран за председател на Английския кръжок (съставен само от мъже, навремето това бил най-изисканият клуб в По, там Шарл организирал литературни беседи). През 50-те години родът наследил една вила на баското крайбрежие – Сениц Алдея (на баски това значи „От страната на Сениц”), намираща се в селцето Гетари, което станало много популярно през т.нар. Бел

²² Ман, Т. Вълшебната планина, 1924. Бел. прев.

²³ Френски поети, представители на течението на символистите. Бел. прев.

²⁴ Пол Моран (Paul Morand) – френски дипломат, писател и поет, член на Академи Франсез; по време на Втората световна война е демонстрирал антисемитски убеждения. Бел. прев.

²⁵ „Аксион Франсез“ (на [френски](#): “L'Action française”, издаван в периода март 1908–август 1944 г.) – френски вестник с националистическа и роялистка насока, официален печатен орган на едноименното френско движение за действие. Бел. прев.

епок²⁶. Туберкулозата се оказала изключително доходоносна за семейството ми, смея да твърдя, че, откривайки стрептомицина през 1946 г., Селман Уаксман причинил същинска катастрофа на семейното ми наследство.

В същото време, в периода между двете войни (сякаш тези млади хора са можели да предвидят, че следвоенният период е освен това и предводенен), хората в замъците на областта Перигор-вер водели по-затворен живот. Една графиня, изгубила съпруга си във втората битка за Шампан, се оказала сам-сама с две дъщери и двама сина в замъка Вогубер, областта Кенсак. По онова време в католическите семейства овдовелите военни съпруги оставали верни на покойните си мъже. Децата им също трябвало да се жертват, разбира се. Двете момичета се грижели за майка си и тя ги поощрявала да продължават да правят това до края на живота си. Колкото до двете момчета, те автоматично били зачислени в „Сен-Сир“²⁷, където се гледало с добро око на благородническата частица „дьо“ в името им. По-големият склонил да се ожени за едно момиче с аристократично потекло, което всъщност не харесвал. За нещастие много скоро тя му изневерила с някакъв треньор по плуване: младият мъж бил много разочарован, че получил това като отплата за проявената покорност. Поискал развод, а за наказание майка му го лишила от наследство. Малкия брат също го сполетяли несгоди: изпратили гарнизона му в Лимож и там той се влюбил в едно очарователно момиче от простолюдието – мургава брюнетка, която танцувала на пиано в заведенията (проблем номер едно), и която забременяла от него, без да са женени (беда номер две). Наложило се бързо да узаконят отношенията си: граф Пиер дьо Шастене дьо ла Рошпозе и прелестната Никол Марклан, на галено Ники, сключили брак на 31 август 1939 г. в Лимож. Датата била изключително неподходяща: на следващия ден Германия превзела Полша. Дядо едва успял да стори същото с баба. Предстояла му Странната

²⁶ Бел епок (Belle Époque, буквално „хубавата епоха“) е период от европейската история между 1890 и 1914 г. – периодът преди [Първата световна война](#), характеризира се с ускорен [техически прогрес](#), икономически растеж, мир в политическите отношения, разцвет на [културата](#) и [изкуството](#) в много европейски страни, преди всичко във [Франция](#) и [Великобритания](#). Бел. прев.

²⁷ Става дума за „[École spéciale militaire de Saint-Cyr](#)“, елитна френска военна академия. Бел. прев.

война²⁸, тъй като линията „Мажино“²⁹ се оказала не по-благонадеждна от календарният метод на Огино³⁰. Пиер попаднал в плен. След като се измъкнал благодарение на една монахиня, която му осигурила цивилни дрехи и фалшиви документи, той се върнал във Франция и тогава била зачената майка ми. Тогава разбрал, че и той ще бъде обезнаследен – по време на неделната литургия, изнесена от местния свещеник в параклиса на семейния замък, графинята майка изпитала затруднение да преглътне неизгодния брак. Интересни обичаи има в аристократичното християнско семейство, състоящи се в лишаването от наследство на едно вече осиротяло потомство. Родът на Шастене дьо ла Рошпозе водел началото си от времето на кръстоносните походи (аз съм потомък на Хуго Капет, но предполагам, че далеч не съм единственият) и към него се причислява един епископ от Поатие, посланик на Анри II в Рим. Ронсар е посветил своя ода на един от предците ми – Антоан, който бил игумен от Нантъой. Макар и написани през 1550 г., тези стихове си остават актуални и през тази злокобна януарска нощ на 2008 г.:

На времето подобни, нещата се менят

И следват неговия ход неумолим

И то лети, и сезоните летят,

Създавайки стремглав режим (...)

Тъй както пролетният ден децата със живот дарява

²⁸ „Странната война“ (фр. „La Drôle de guerre“) – периодът от Втората световна война между обявяването на военни действия от страна на Франция и Великобритания към нацистка Германия (3 септември 1939 г.) и нашествието на Германия в Белгия, Нидерландия и Люксембург (10 май 1940 г.), т.е. период без реални военни атаки. Бел. прев.

²⁹ Линията „Мажино“ („La Ligne Maginot“) е система от [френски](#) укрепления, строени в периода [1929—1934](#) г., усъвършенствани през [1940](#) г., разположени по границата с [Германия](#) от [Белфор](#) до [Лонгюйон](#). Кръстени са на името на военния [министър](#) на [Франция](#) [генерал Андре Мажино](#) (André Maginot). Бел. прев.

³⁰ Методът на Огино – Кнауус е метод за определяне на „безопасни“ за правене на секс дни, т.е. дни, в които жената не може да забременее, изчислени на базата на овулационния период на месечния ѝ цикъл. Бел. прев.

И млади са през следващите летни дни,

Щом в зимата се потопят веднъж, те повече не стават

Каквито са били преди.

Въпреки предупреждението, отправено от Принца на поетите към моя далечен прапрадядо, дядо ми се пожертвал на олтара на Пламенната обич. Той последвал романтичния пример, даден три години преди това от херцога на Уиндзор³¹, и който щяла да повтори и госпожа Сесилия Сиганер-Албениз³² шестдесет и осем години по-късно: отказал се от замъка в полза на щастието. След края на войната Пиер дьо Шастене пребивавал няколко години в Пфалц, Германия заедно с цялото си семейство, а през 1949 г. напуснал армията, за да избегне заминаването за Индокитай. Ето как бил принуден да опита да направи нещо, което никой в рода на бил опитвал от близо хилядолетите: да работи. Настанил се в един апартамент в Париж, на улица Сфакс, където всички рафтове били отрупани с броеве на „Le Bottin Mondain”³³ и еротичните творби на Пиер Луис³⁴, и се съобразявал с разпорежданията на зет си, който управлявал фармацевтична лаборатория. Това със сигурност не били най-щастливите му години. Когато вече няма възможност да харчи из Париж, той отвежда жена си на морския бряг, където тя да може да играе бридж и да ражда още деца. Впрочем бащата на Ники имал къща в Гетари и тя пазела хубави спомени от там. Графът и графинята решили да си купят една къщичка срещу плащане на пожизнена рента на Мадам Амур, която била така любезна да се спомине в най-кратки срокове. Ето как военният с благородническо потекло и шестте му деца се настанили в Патракенея, точно срещу Сениц Алдея – мястото, където летувало американско-беарнезкото буржоазно-бохемско семейство

³¹ Става дума за Едуард VIII, вторият британски монарх от [Уиндзорската династия](#).

Престолонаследникът абдикира през 1937 г., една година след като се е качил на трона, за да се венчае за своята любима, разведената Уолис Симпсън, която била отхвърлена от Парламента, и става херцог на Уиндзор. Бел. прев.

³² Сесилия Сиганер-Албениз (на [френски](#): Cécilia María Sara Isabel Ciganer-Albéniz) – моминското име на бившата съпруга на [френския президент Никола Саркози](#), която се развежда с него през 2007 г. и се събира с рекламния агент Ришар Атиас. Бел. прев.

³³ Френско периодично издание, списък на личностите от хайлайфа. Бел. прев.

³⁴ Пиер Луис (Pierre Louÿs) – френски писател и поет. Бел. прев.

Бегбеде. Точно тук читателят започва да разбира стратегическото значение на това място. В Гетари двете семейства ще се сприятелят и баща ми съвсем скоро ще срещне майка ми.

10. Със семейството

Много ми се искаше да съм свободен електрон, но човек не може непрекъснато да отсича корените си. Да си припомня това момче на плажа в Гетари означава да приема, че съм дошъл отнякъде, от някоя градина или омагьосан парк, от ливада, която ухае на прясно окосена трева и солен бриз, или от кухня с аромат на компот от ябълки и стар хляб.

Изпитвам ужас от оправянето на семейния бюджет, от твърде екзхибиционистични автобиографии, от психоаналитични „книги” и от публично вадене на кирливи ризи. В своята книга “*Mémoires intérieures*” Мориак ни дава урок по скромност. В своето ласкаво обръщение към семейството си той решава да се жертва: „Няма да разказвам за себе си, за да не се налага да говоря за вас.”³⁵ Защо ли не можах и аз да остана безмълвен? Възможно ли е човек да запази поне малко достойнство, когато се опитва да разбере кой е и откъде идва? Усещам, че ще трябва да замеся тук много свои близки – живи и мъртви (дори вече започнах). Хората, които обичам, не са се озовали по своя воля в тази книга – като в арест. Предполагам, че колкото души разказват един живот, толкова различни негови версии се появяват: всеки човек си има своята истина и нека веднага да уточним, че в този разказ ще изложа единствено своята. Във всеки случай и дума не може да става на 42 години да се оплаквам от семейството си. Оказва се, че вече нямам друг избор: ще трябва да си спомня, за да остарея. Издирвайки себе си, аз възстановявам миналото си по оскъдните улики, с които разполагам. Старая се да не мамя, но времето е разбъркало спомените ми, както се размесва тесте карти преди игра на „Клудо”³⁶. Животът ми е криминална загадка и

³⁵ Мой превод, Mauriac, F. [Mémoires intérieures](#), 1959.

³⁶ „Cluedo” – популярна настолна игра, която се играе със специални карти и дъска. Целта на играта е постепенно да се разкрие убийство по логически път след събирането на улики. Бел. прев.

всички веществени доказателства са изопачени, защото паметта ми ги е разкрасила изкуствено.

По принцип всяко семейство си има история, но тази на моето не е много дълга; то се състои от хора, които не се познават особено добре помежду си. Какво прави семейството? Разделя се. Всички в него са дали обет за мълчание. Баща ми вече двадесет години не говори с брат си. А семейството на майка ми вече не общува с това на баща ми. Човек вижда често близките си само през ваканциите в детските си години. После родителите ти се разделят, виждаш баща си все по-рядко и изведнъж половината ти семейство изчезва като с магическа пръчка. Порастваш, времето между ваканциите се удължава и се отчуждаваш и от семейството на майка ти, докато накрая не започнете да се засичате само на сватби, кръщенета и погребения – за разводи не е прието да се пращат покани. Когато се организира коледна вечеря или събиране по повод рождения ден на някой твой племенник, се сещаш за достатъчно извинения да не отидеш: това ще ти причини твърде много безпокойство и страх – че ще те разнищят, че ще те наблюдават и критикуват, че ще те отпратят, след като те разгадаят и оценят на реалната ти стойност. Семейството ви връща към спомените, които сте заличили, и ви упреква за неблагодарническата ви амнезия. Семейните срещи са като поредица от часове общественополезен труд, семейството е една глутница хора, които са ви познавали добре, когато сте били малки – преди да се изградите като човек, и само най-възрастните биха могли да знаят, че все още не сте го направили. Дълго време вярвах, че мога да мина и без тях. Бях като един от корабите на Фицджералд от последното изречение на „Гетсби”, които се борят с вълните „... срещу течението, непрестанно отнасяни назад в миналото.”³⁷ В крайна сметка преживях отново тъкмо това, което исках да избегна. И двата ми брака се удавиха в безразличие. Обичам дъщеря си повече от всичко, но я виждам едва през уикенд. Дете на разведени родители, аз самият се разведох на свой ред тъкмо заради непоносимостта към „семеиния” живот. Защо това определение ми звучи като заплаха или дори като оксиморон? Веднага си представям как един злочест изтощен мъж се опитва да сложи детска количка в овалното купе на колата си. Със сигурност не е правил любов от месеци. Семейният живот е последователност от потискащи хранения, по време на които хората повтарят едни и

³⁷ Превод на Нели Доспевска: Фицджералд, Ф. Скот. Великият Гетсби. – Ф. Скот Фицджералд . Избрани творби в три тома, том II. Народна култура, 1986.

същи унизителни шеги и лицемерничат машинално, смятайки за връзка случайните обстоятелства, създали се още при раждането, и обичаите, изградени през съвместния живот. Семейството е група от хора, които не могат да общуват помежду си, а вместо това се прекъсват шумно, дразнят се взаимно, показват си дипломите на децата си, като че ли са украса на къщата, и се избиват един друг за семейното наследство, преди телата на родителите им да са успяли да изстинат. Не разбирам хората, за които семейството е убежище, защото то всъщност събужда най-дълбоките ни страхове. За мен животът започваше едва когато се окажех далеч от семейството. Чак тогава си позволявах да се родя. Животът ми се струваше разделен на две: първата част преминаваше в робство, а втората част прекарвах в опити да забравя първата. Интересът към детството ми се струваше работа за слабоумни и слабохарактерни. До такава степен си самовнуших, че мога да се отърва от миналото си, че наистина повярвах, че съм успял. И така до днес.

11. Краят на царството

Последният път, когато видях Пиер дьо Шастене – величественият белокош ловец на скариди, беше през 2004 г., в Института Кюри³⁸ в V-ти арондисман на Париж. Дядо ми лежеше в болнично легло, беше с опадала коса, измършавял и необръснат, и бълнуваше от морфина. Понеже беше първата сряда на месеца, сирената започна да вие³⁹. Той заговори за Втората световна война:

- Когато чувахме сирената, избухването на бомбите или двигателите на самолетите, това беше добра новина: значи бяхме още живи.

Докато бил офицер във френската армия, Пиер дьо Шастене бил ранен в рамото при взривяването на един снаряд, а след това попаднал в плен близо до Амиен през

³⁸ Институтът Кюри, основан през 1921 г. от Мария Кюри, е един от водещите научни центрове в областта на онкологията, биофизиката и молекулярната биология. Бел. прев.

³⁹ По обяд в първата сряда на всеки месец на територията на Франция се включват сирените за тревога с цел тестване. Сирените са въведени през Втората световна война, за да се предупреждава населението за опасност – първоначално най-често бомбардировки. Днес под „национална опасност“ се разбира природно бедствие, терористичен акт, военни нападения и др. Бел. прев.

1940 г., по време на Странната война. Избягал с фалшиви документи, едва успявайки да се изплъзне на езекуционния взвод.

- Трябваше да се върна обратно в Съпротивата, но постъпих като страхливец – предпочетох да се прибера вкъщи.

За пръв път отваряше тази тема пред мен. Сигурно целият му живот минаваше като на лента пред очите му; жалко че едва на смъртния си одър човек си възвръща паметта. Не знаех как да му отговоря. Беше загубил и тегло, и коса; дишаше много тежко. Всякакви тръбички влизаха и излизаха от него и издаваха тревожни бълбукащи звуци.

- Разбери, Фредерик, вуйчо ти и майка ти бяха вече родени. Аз съм изгубил баща си, когато съм бил на два месеца. Трудно е да растеш без баща.

Той знаеше, че това е слабото място на всички ни. Смених темата. Грани⁴⁰ също беше сираче, като се замисля, доста е откачено – и майката на баща ми, и бащата на майка ми са изгубили бащите си, които са били военни. Израснал съм в свят без бащи. В това време моят ловец на скариди с хлътнали бузи продължи:

- Не исках да рискувам и да причиня същото на децата си, затова постъпих като страхливец.

Синът на мъченика от битката при Шампан се упрекуваше, че не се е пожертвал като баща си. Поклатих глава:

- Стига сте се говорили така. Напротив, дядо. Участвали сте в Съпротивата, станали сте член на партизанското движение ORA⁴¹ в Лиможката област през 1943 г.
- Да, но се включих твърде късно, също като Митеран. – той произнасяше името „Митран” – Фредерик, как можа да станеш комунист? Нали знаеш, че

⁴⁰ Granny (англ.) – баба. Бел. прев.

⁴¹ ORA (Organisation de Résistance de l'Armée) – военна съпротивителна организация, създадена от генерал Фрер през януари 1943 г. Бел.авт.

хората на Генгуен⁴² едва не ме застреляха, считаха ни за конкурентна организация, бяха изключително опасни...

Не исках да му казвам, че съм поддържал комунистите, за да се противопоставя на социалното си положение, т.е. и на него самия. Не се осмелявах да отговоря, че в комунизма виждам и своеобразно продължение на християнските милосърдни традиции, макар и в друга форма. Диалогът между поколенията е рядкост и не бива да се отклоняваме от темата; веднъж да изпуснем нишката и може повече да не я хванем (а впрочем се случи тъкмо това). Основното беше, че дядо ми е изгубил баща си, който е починал. При мен положението беше дори по-лошо: бях живял без баща, макар че той беше жив. Дъщеря ми вероятно също страда от тази необяснима липса; по-лесно е да проумееш мълчанието на мъртвите, отколкото на живите. Може би трябваше да поддържа ръката на дядо си, но в нашето семейство не е прието да се докосваме помежду си.

- Дядо, постъпили сте геройски, като не сте изоставили децата си, много й здраве на Франция.

Съзнавах, че рискувам да ме зашлеви за тези думи, но дядо ми беше много изморен и само въздъхна. После ме попита дали се моля за него и аз излъгах. Казах „Да”. Отвреме-навреме си пускаше доза морфин от системата и отплаваше: забавно е, като си помислиш, че здравната ни система напълно легално дрогира раковоболните, а тези, които се друсат на улицата, завършват нощта в пандиза (А не са ли и те болни?). Когато излязох от клиниката, навън се беше стъмнило, сякаш някой бе изгасил осветлението.

На смъртния си одър дядо ми ми беше казал в общи линии: „Прави любов, а не война.” В последните си мигове бившият майор, награден с военен орден за храброст през войната 1939–1945 г., в идеологическо отношение се превръщаше в хипи. Дълги години не можех да разбера какво се опитваше да ми каже в този съдбоносен миг: войната беше приключила, преди ти да се родиш, Фредерик, но твоите родители и техните родители, макар и несъзнателно, живеят със спомена за нея, и всичките ти проблеми, както и техните, имат пряка връзка с този период от Историята на Франция,

⁴² Жорж Генгуен, поддръжник на френската комунистическа партия; един от ръководителите на Съпротивата в областта Лимузен (друго име на Лиможка област); има противоречива репутация, тъй като името му се свързва с „жестоката чистка” през 1944 г.

изпълнен с болка, страх, злоба и омраза. Прадядо ти е герой от войната 1914–1918 г., дядо ти се сражаваше в следващата война, мислиш ли, че всичкото това насилие не се е отразило на следващите поколения? Благодарение на нашата саможертва ти имаше възможността да израснеш в мирна страна, скъпо мое внуче. Не забравяй какво сме преживяли и помни коя е родината ти. Не забравяй откъде идваш. И не забравяй мен.

Една седмица по-късно го погребяхме в морското гробище пред църквата в Гетари, сред наклонените кръстове, под същия камък, където баба ми вече го чакаше, зад хълмовете, на склон с изглед към океана; там зелената долина се слива със синята морска бездна. По време на церемонията братовчедка ми Марго Креспон, лековата млада актриса, прочете една от контраримите на Туле (поет, пристрастен към опиума, погребан в същото гробище като дядо ми – който беше пристрастен към морфина):

Заспивайте, приятелю; и нека утре вашата душа

Най-нависоко отлети

Заспете, ала соколът както спи

Или пламакът тлее под пепелта.

Докато в огнения залез

Топят се кратки мигове от вечността,

Спете под печалните листа

А с Вас и мойта младост.⁴³

Бях избрал това стихотворение, защото звучи като молитва. На излизане от църквата видях как слънцето се разтваря сред клоните на един кипарис като парче самородно злато в дланите на гигант.

⁴³ Мой превод, Toulet, P.-J. Contrarimes, 1921.

12. Преди да станат мои родители, те били просто съседи

Във Франция настъпил следвоенният период, периодът на Освобождението, Тридесетте славни години⁴⁴, или с други думи необходимите мигове на забрава, предхождащи дълга на паметта. Гетари беше изгубил част от чара си, откак бяха въведени платените отпуски: „летуващите“ завземаха плажовете, задръстваха пътищата и хвърляха по плажа мазни хартии. От двете страни на пътя на Амур бабите и дедите ми проклинали демократизирането на Франция. Докато стоял подпрян на балкона на горния етаж на вилата на Бегбеде, Жан-Мишел, облечен в белия си пуловер, можел да следи какво се случва в съседския двор: Кристин и Изабел, двете дъщери на семейство Шастене, играели федербал, пиели оранжада или пък се гримирали, за да отидат на Огнената корида⁴⁵ по случай националния празник на 14 юли. Специално проверих: от балкона на Сениц Алдея има постоянна видимост към каменното стълбище на Патракенея и може да надзърташ долу като в деколте. Нямам търпение да отида на чай при леля ми Мари-Сол, която винаги почива в къщата на Бегбеде, за да шпионирам новите съседи (къщата на Шастене беше продадена миналата година). Това географско разположение съвсем не е незначителен елемент от историята на моя живот. Ако баща ми не беше наблюдавал изотгоре сестрите Шастене на отсрещната страна на пътя, сега нямаше да мога да ви разказвам за това. Този боядисан в синьо балкон за мен е толкова свещен, колкото и онзи във Верона от произведението на Шекспир.

Балнеолечебните курорти далеч не са еднакви. Всеки един плаж на баското крайбрежие си има собствен облик. Големият плаж в Биариц е нашият булевард Кроазет, само че с Hôtel du Palais на мястото на розовия хотел Carlton в Кан, а и казиното прилича на техния Palm Beach, само че позагубил малко от блясъка си. Човек може да реши, че се намира на крайбрежната алея Довил, докато седи на някоя тераса, поръчва си стриди с бяло вино и гледа как се разхождат семейства по бермуди, които никога не са чували за танцовите представления на маркуз дьо Куевас⁴⁶. Плажът в Бидар е по-скоро семейно място, и също като Арс-ан-Ре, е пълно с превзети градски

⁴⁴ Тридесетте славни години (фр.: Les Trente Glorieuses) е период от историята на Франция, обхващащ 3 десетилетия след Втората световна война (1945—1975 г.), който се характеризира с бурен икономически подем. Бел. прев.

⁴⁵ Огнената корида (исп. Togo de fuego – букв. „огнен бик“) е светлинно шоу, имитиращо истинска корида. Провежда се по случай някои празници в много испански градове. Бел. прев.

⁴⁶ Жорж дьо Куевас – чилийски балетмайстор, импресарио и хореограф, живял в Кан. Бел. прев.

богаташи, които се разхождат с наметнати на раменете пуловерчета. Ако не понасяте пискливи давеци се дечица, хавлиени кърпи “Hermès” и двойни лични имена, това място не е за вас. Наричан още „извънбрачното дете на баските”, плажът на Гетари е някак по-див, пролетарски; там се говори местният диалект и често ходят бивши наркомани на лечение. Мирише на пържена риба и скъпо плажно масло; хората се преобличат под червено-бели раирани тенти, наети за сезона. Дори вълните не са еднакви в различните заливи: в Биариц са по-полегати, в Бидар са най-опасни, а в Гетари – най-големи. В Биариц прибоят те просва по гръб на пясъка, в Бидар теченията в плитчините те носят навътре, а в Гетари вълните се разбиват в скалите, повличайки и теб със себе си. В Сен-Жан-дьо-Луз дигата заприщи морското вълнение и затова старците, насядали по пейките, обсъждат само гларусите и преминаването на спасителните хеликоптери. Най-големите вълни са в Андай, сред тях е прочутата Белхара, висока между 15 и 18 метра, към която се устремяват най-откачените сърфисти, яхнали джетове. Плажът на алсионите е досущ като бретанската крайбрежна ивица – само че с разпръскваща се морска пяна вместо вода от пулверизатори, и с малки плоски камъчета, заместващи платения масаж на стъпалата; плажът Шамбр-д’Амур е убежище за независими романтични души и любители на морското дъно, които си спомнят с носталгия за Арно дьо Роне и неговия Ролс Ройс⁴⁷; Брегът на баските е мястото, където се срещат собствениците на миниванове Фолксваген, пълни със съхнещи бански и дим от „смешни” цигари. Ла Мадраг⁴⁸, подобно на Сен-Тропе, откъдето е заето и името му, е снобарски плаж. Местните предпочитат плажа Еретегия, разположен между Илбариц и Бидар, в дъното на великолепни природни циркусни форми. Основното му преимущество е, че парижаните не знаят за съществуването му. Но защо си спомням единствено Сениц? Наистина ли единствената причина е, че вилата на Бегбеде в Гетари се нарича Сениц Алдея? Сениц е негостоприемен заради острите скали и едрия пясък. Сениц е неопитомен, неуютен, мрачен, негостоприемен. Вълните там са големи, тромави, безпорядъчни, мръсни, шумни. Почти винаги е студено. В страната на баските слънцето е голяма рядкост: всички го очакват с

⁴⁷ Арно дьо Роне е френски фотограф и авантюрист. На 23 годишна възраст откупува Ролс Ройса на свой приятел, за да го превърне в свой офис и да го оборудва със специална апаратура. Роне е един от пионерите на сърфинга във Франция във всичките му форми. През 1984 г. е изчезнал във водите на Тайван. Бел. прев.

⁴⁸ Ла Мадраг (фр.: La Madrague – буквално „голямо заграждение с мрежи, поставени в морето за ловене на риба тон”) се нарича имението на Бриджит Бардо в Сен-Тропе. Бел. прев.

нетърпение, по време на неделната литургия свещеникът се моли то да се покаже, постоянно се говори за него, и веднага щом се появи, хората се втурват към изкараните навън маси на ресторантите „Сан Марш” и „Ла Планша”, а на следващия ден отново вали, но никой не го е грижа, защото всички стават от сън чак привечер. Слънцето е рядкострещано явление за Гетари, но как да ти дотегне това небе? Небосводът там е като надвиснал океан. Отвреме-навреме се излива отгоре ни и окъпва къщите и могилите с морска вода. Единственият ми спомен от детството е от най-неприветливият плаж в цяла Франция. Съзнанието ми неслучайно е избрало това място. На слизване към Сениц баща ми за малко да умре на 9-годишна възраст, търен от един влак. Именно на пътя към Сениц е срещнал майка ми, която е прекарвала ваканцията си в отсрещната вила. И в това село са се венчали. Сениц е пресечна точка на целия ми живот. Цялата ми същност се свежда до спомена за това място, то ме синтезира. Щом си припомниш същината си, можеш да не си правиш труда да си спомняш друго; моята памет е ленива, запазила е спомена за Сениц като „пищов”, чрез който да възпроизведе по изкуствен път съществуването ми. Също както в „Мълхоланд Драйв” на Дейвид Линч – най-великият филм, посветен на амнезията: едно обикновено синьо ключе беше достатъчно, за да се възстанови цял един изгубен живот. А сега, за да подсилим драматизма на ситуацията, си представете как един глух тътен се превръща постепенно в ясен звуков фон, защото в момента приближаваме до термичното ядро на моята История. Ще ви начертая схема, за да ви стане по-ясно.

Двете вили в Гетари (квартал Сениц):
КАРТОГРАФИЯ НА ЕДНА СРЕЩА

Мама: съвсем млада, с фини руси коси, облечена в тънка рокля, с небесносини очи, бели зъби, свенлива и изискана, аристократична девойка с безупречни маниери – живо доказателство, че ум и невинност могат да вървят ръка за ръка; тя нямала търпение да се отскубне от тесногръдото си благородническо потекло, била много романтична натура, възхитителна телом и духом. В очакване на дълъг живот, изпълнен с поезия, любов и удоволствия, тя ще се отдаде на...

Татко: кльощав млад богаташ, леко потиснат от по-големия си брат, много прилежен, на 18-годишна възраст вече е обиколил света; целеустремен и пламенен, с пронизващи зелени очи, с напълно безобидно чувство за хумор, юноша, запален по философията и литературата – също като своя баща, и изпълнен с желание да покори Америка – родината на своята майка, излъчващ спокойствие, но не безразличие, широкоскроен, хедонистично настроен, но без да стига до вулгарност, горд и усмихнат, мрази снобарите, защото до един са му ясни, и копнее да усети в ръцете си целия свят и майка ми.

Такива ми изглеждат на снимките от славните години на тяхната младост.

Баща ми излиза от Сениц Алдея, облечен в костюм от камилска вълна, носейки под мишница Платиновите „Енеади“.

От Патракенея се подава майка ми, облечена с пола на точки, с колекционерска плоча на The Platters в ръка.

Между тях, ако щете вярвайте, минава Пътят на Амур.

Опитвам се да си представя тази среща – ако тя не се беше състояла, сега нямаше да седя превит надве в килията, опрял глава в коленете си. Майка ми е 16-годишна, а баща ми е на 19. „Малката сестра беше с по-големи гърди, обаче избрах другата, и аз не знам защо“ – ще ми сподели баща ми 40 години по-късно в ресторант „Ориент Експрес“. Тази съдържаност беше излишна – сякаш не знам, че е бил луд по нея, както и тя по него. Една вечер, по време на Огнената корида, той сграбчва майка ми през кръста. После се притискат един в друг в малкото ситроенче на баща ми и всичко е просто чудно, светът е съвършен, животът е прост, нещата стават толкова ясни в тези мигове, но защо ли казвам „мигове“ в множествено число, като всички знаем, че това се случва само веднъж – аз също съм го преживявал един-единствен път. И

двамата се влюбват от пръв поглед, мигновено, както никоой никога не се е влюбвал – моля ви, оставете ме да вярвам, че е било така, тази мисъл ме крепи.

В продължение на няколко лета те се споглеждат свенливо, ходят заедно на плаж или на литургия, пият лимонада (баща ми не понася алкохол), може би ходят на танци, карат колело, обсъждат семействата си, гледат морето и навярно строят въздушни кули. След първата си целувка се срещнали тайно в гарсоньерата на младия мъж на улица Саблон в Париж. Тъкмо там, много преди да се оженят, те се опознали в библейския смисъл на думата. Не ме упреквайте за тази липса на професионализъм, предпочитам да не се замислям в детайли за сексуалния живот на родителите си. Представям си този момент като нещо красиво и неловко, нежно и плахо, прекрасно и ужасно. Дълго време майка ми се бои да не забременее, защото все още била непълнолетна – тогава пълнолетие се достигало на 21 години.

По онова време по Баското крайбрежие се устройвали много гуляи. Всички ходели в Байон, на гости във вилата на Дениз Армстронг – манекен и моделиер, близка приятелка на Джоузефин Бейкър (произнасяли името ѝ „Жозефин Бекър“), там се подвизавали певицата Март Вилалонга и нейното семейство, фамилията Хорн-и-Прадо, херцогът на Тамамес, когото наричали Кики, писателят Ги д'Арканг и бизнесменът Андре-Пиер Тарбес. Всяка сряда младежите ходели в казино „Белвю“, в клуб „Сонис“ в Биариц или в ресторант „Белия слон“... Равносметката за тези бурни нощи се публикувала в местния вестник, подписвана с псевдонима „Баронеса Бигуди“. Мариса Беренсън⁴⁹ идвала на чай в Сениц Алдея в периода, когато излизала с Арно дьо Роне. Питър Виртел, съпруг на актрисата Дебора Кер и сценарист на „Африканската кралица“⁵⁰, се бил запознал с Баското крайбрежие по време на снимките на „И изгрява слънце“ по Хемингуей и пренесъл лонгборда си от Калифорния на вълните на Биариц. Тази изключително добре „котираща се“ двойка приемала гости в къщата си в Сен-Жан-дьо-Луз. Баща ми ненавиждал светските събирания, но по-голямата му сестра посещавала всички тези знаменитости, и бъдещите ми родители се носели по дирите ѝ сред облак парфюм. Това пораждало у бъдещата ми майка едновременно вълнение и раздразнение.

⁴⁹ Витория Мариса Скиапарелли Беренсън (англ.: Vittoria Marisa Schiaparelli Berenson); род. 15 февруари 1947 г. е популярна американска актриса и фотомодел. Бел.прев.

⁵⁰ „Африканската кралица“ (“The African Queen”), 1951 г.

Хванати ръка за ръка, Мари-Кристин и Жан-Мишел отпрашват към Съединените щати, за да завършат там висше образование (баща ми в Харвард, а майка ми в девическия колеж Маунт Холиоук), и най-вече за да бъдат заедно далеч от строгите си родители и от бездиханната си страна, далеч от следвоенния идиотизъм.

А после се завръщат. Над село Гетари се намира старата църква, в която се венчали на 6 юли 1963 г – той с цилиндър и сив редингот (тридесет години по-късно, в църквата на Ле Бо дьо Прованс, аз изглеждах не по-малко нелепо, облечен в този редингот); а тя с бяла рокля и цветя в русите ѝ коси. Като малък, съм гледал любителски запис от тази церемония на едно разпънато платно в хола на баба и дядо в Ньой, където Грани беше дръпнала завесите – и мисля, че никога не съм виждал нещо толкова възхитително. Тогава за пръв и последен път в живота си съм виждал с очите си Жан-Мишел Бегбеде да целува по устните графиня Мари-Кристин дьо Шастене дьо ла Рошпозе д'Юст-е-дю-Сент-Амбир – „и последният да затвори вратата”, както добавяше баща ми по време на прожекцията, докато въртящите се ролки тракаха вътре в прожекционния апарат като метроном, настроен на най-високата възможна скорост. Косата на майка ми е навита на кок високо на тила ѝ, като на Бриджит Бардо във филма „Презрението”, излязъл същата година; баща ми е кльощав и едва се подава над колосаната си яка; обградени са от танцьори в баски костюми; под звуците на барабани и флейти младоженците свеждат глави, за да минат под цветни арки; хористи, облечени в червено и бяло, са строени в шпалир; спомням си как не можех да повярвам, че тези двама млади, които едва са навършили пълнолетие и изглеждат толкова влюбени и свенливи, заобиколени от многочислената си рода, може да са моите родители. За нещастие това вещественно доказателство беше изгубено по-късно, при едно от многото местения на тези главни действащи лица. Впоследствие съзнанието ми се е справило със ситуацията, като е изтрило спомена за тях като двойка. Никога не съм ги виждал заедно, спомням си ги само след раздялата им – сякаш съм ги хвърлил в кошчето за душевни отпадъци и след това съм кликнал с мишката, за да изпразня кошчето във външен хард диск.

На следващата година се родил брат ми. А после аз доста необмислено съм решил да се явя на бял свят през 1965 г. – било е прекалено скоро, защо ли толкова съм бързал да се родя? Били сме желани, но не и очаквани. Не и толкова рано и в такъв кратък интервал от време, били сме непредвидени, трябвало е първо да се устроят. Баща ми е настоявал да кръсти по-големия син на баща си (Шарл), а майка ми е нарекла

мен Фредерик – като героя непрокопсаник на Флобер от „Възпитание на чувствата”. Малко след това родителите ми се разделили. Забелязали ли сте, че всички вълшебни приказки приключват с деня на сватбата? Аз самият съм се женил два пъти и всеки път в решаващия миг, когато трябва да кажа „Да”, съм изпитвал същия този страх, имал съм неприятното предчувствие, че най-хубавото е отминало.